

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

3. søndag i treenighetstiden – 13. juni 2021

Preiketekst: Joh 1,35-51

Lesetekst I: Jes 50,4-5

Lesetekst II: Rom 8,28-30

Disippel

Teksten fra Jesaja: noen kommentarer

Tredje tjenersangen: Leseteksten fra Jesaja består av to av i alt seks vers fra den tredje tjenersangen (v.4-9). For å få et bedre bilde av hva disippelfunksjonen til Herrens tjener (Messias) går ut på, bør det vurderes å lese hele den tredje tjenersangen høyt på gudstjenesten. Hele tjenersangen vil da sammen med de to andre tekstene kunne gi et bredere bilde av hvem en disippel kalles til å følge. Rett etter den tredje tjenersangen (v.10) kommer nemlig en oppfordring, et kall, til å følge Herrens tjener også i en type motstand som Herrens tjener selv opplever i v.4-9.

En ekte disippel: Det sies om Herrens tjener i v.5 at han a) har et åpent øre, b) ikke er trassig og c) ikke trekker seg tilbake. Disse karakteristikkene er en kontrast til hva som sies om Israelfolket, dels rett før tjenersangen i Jes 50,1b-2a og dels en kontrast til mye av hva som er sagt før i Jesajaboka (f.eks. 1,3-4; 6,10) og som sies hos andre profeter (f.eks. i Sak 7,11f).

Lydighet (v.6-7): Den tredje sangen om Herrens tjener understreker lydigheten. Det er godt mulig at det Heb 5,7-8 sier om lydigheten Jesus lærte ved lidelse, har brukt den tredje tjenersangen som bakgrunn.

Frikjennelse (v.8-9): En veldig stor andel av profetlitteraturen handler om at Israels Gud anklager og dømmer folket sitt pga synder og opprør mot ham, slik at bare en rest står igjen (f.eks. Jes 1,8-9). Tjeneren i tjenersangen (som en del av Israel, se Jes 49,5-6), skal bli frikjent.

Teksten fra Romerbrevet: noen kommentarer

Guds verk: Uansett hvor mye «vi» opplever at det er vi som «bestemte oss for å tro», så gir dette tekstavsnittet bakgrunnsinformasjonen om hva som egentlig skjer før våre eventuelle beslutninger: Forutbestemmelsen, kallet, rettferdiggjørelsen og herliggjørelsen er Guds verk.

Førstefødt blant mange søsken: I tredje tjenersangen står tjeneren igjen som den eneste som blir frikjent. Dette er et tema som hentes opp fra bla Profeten som skulle komme, en i Israelsfolket som skulle tåle å høre Guds røst og se den veldige ilden (5 Mos 18,15-19). Her i Rom 8,29 er Jesus Messias presentert som den «førstefødte blant mange søsken», dvs den som kan snu avskallingstrenden.

Herliggjort i verbformen aorist: De fire verbene – forutbestemt, kalt, gjort rettferdige og herliggjort – står alle i den greske verbformen aorist, dvs en enkel fortid. Men «herliggjort» er ikke fortid for Paulus, særlig ikke om vi leser hva som er skrevet før i kapittel 8,24: «For i håpet er vi frelst. Et håp vi alt ser oppfylt, er ikke noe håp. Hvordan kan noen håpe på det de ser?» Grunnen til aoristformen kan godt være en «hebraisme» hos Paulus, for på bibelhebraisk uttrykkes alt som er sikkert med perfektformen – enten det så langt har skjedd eller ikke.

Teksten fra Johannesevangeliet: noen kommentarer

Kan denne teksten bli mer jødisk? «Guds lam» henviser til ofringene i tempelet i Jerusalem. Jesus kalles «rabbi», «Israels konge» og «Menneskesønnen» (Dan 7,13-14). Begrepet «Messias» skrives på hebraisk med greske bokstaver og oversettes så til gresk (Den salvede). Den jødiske måten å dele inn Skriften i Moses (Torah) og Profetene brukes. Natanael omtales som en «sann israelitt». Natanael satt under et fikentre. Johannesevangeliet (og hele NT) er alltså ingen «kristen» bok, men en jødisk bok.

Guds lam: Daglig ble det ofret minst to lam i tempelet i Jerusalem, og ofte flere. Synder og urenheter krever at noen betaler med livet sitt, hvis Gud skal kunne bo blant folket.

Vi har funnet ham som Moses har skrevet om i loven, og som også profetene har skrevet om: Et slikt utsagn gir bare mening dersom det finnes flere messias-kandidater. Påstanden i teksten er at Jesus er den sanne Messias – av flere potensielt mulige kandidater.

En sann israelitt, en som er uten svik: Uttrykket til Jesus henter fram Jakob sin kamp ved Jabbok (1 Mos 32,21-32), der navnet Jakob betyr en «sviker». Navnet «Israel» betyr «Gud råder». Det var da Jakob innrømte at hva han het og bad om nåde at han vant seier (Hos 12,5).

Under fikentreet: Det å sitte under fikentreet er stedet for Guds messianske rike (Mi 4,4; Sak 3,10).

Himmelstigen (v.51): Jesus sammenligner seg med da Jakob såg himmelen åpen i 1 Mos 28,12-15 og englene steg opp og ned på en stige fra himmelen til jorden. Jesus sier at det er han Menneskesønnen, dvs han selv, som er stigen.

Menneskesønnen: Jesus henter begrepet fra Dan 7,13-14, der «menneskesønnen» først og fremst er en figur som skal gå fram for den «gamle av dager» (Gud selv) og får evig makt (se også 1 Mos 49,8-12; 4 Mos 24,17-19). «Menneskesønnen» er altså

guddomlig, for ingen andre får lov til å bli tilbedt (5 Mos 6,4-5). Dessuten viser bruken av «Menneskesønnen» at det finnes en «indre struktur» i Gud, i dette tilfellet er to personer omtalt.

Vitneiver: De som oppdager Jesus blir begeistret og forteller andre om hva de har funnet.

Forbindelsen mellom tekstene: En prekenskisse

Overskrift: Disippelliv

1. Forbildet: Herrens tjener

Det begynner med at Gud selv sender en tjener, som i handling viser hva en ekte disippel er og gjør. Gud selv vet av erfaring hva det vil si å være en lydige disippel, lydige helt inn i lidelsen og helt til døden på korset.

2. Målet: Å formes etter Sønnens bilde

Herrens tjener er mer enn et forbilde, nemlig en som går foran for å kunne forme mange i sitt bilde. Fordi han som for egen del ble frikjent dødde for alle som Guds lam, så kan hans død gi mange liv, et liv der vi formes etter hans bilde. Poenget med å døpes og å leve som disippel av Jesus, Menneskesønnen er å formes til å ligne ham – i hellighet og lydighet. Denne prosessen med å formes er Guds verk: Det er Gud som kalte. Det er Gud som gjør oss rettferdige ved Jesus og det er Gud om herliggjør oss!

3. Invitasjonen: Kom og se!

Men passer jeg inn her? Kan en person fra Nasaret være Menneskesønnen fra Daniel 7,14? Her er det mye jeg ikke skjønner. Svar: «Kom og se!» Det å være disippel er å være underveis. Gud har plass til flere. Først (Rom 1,16) vil han at flere i israelsfolket/det jødiske folk skal anerkjenne Jesus som «Israels konge» (Joh 1,49), så det trengs flere som kan si «Kom og se!» til det jødiske folk. Men Gud har plass til enda flere . Folk fra alle nasjoner er invitert, men ikke alle har så langt hørt at noen kom til dem og sa «Kom og se hvem Jesus, Menneskesønnen er!»

Andreas Johansson

Misjonssekretær i DELK

andreas.johansson@delk.no